

ŚWIĘTA BOŻEGO NARODZENIA

NASZE ŚWIETLICOWE MUZEUM

Rysunek z dziennika „Die Gartenlaube” (1871 r).

Przygotowania do świąt

Ziemiańska wigilia

Już z początkiem adwentu w XIX-wiecznej dworskiej kuchni rozpoczynała się przedświąteczna krzątania. Pani domu puszczała w ruch maszynę przygotowań i cała służba uwijała się, by zdążyć przed pierwszą gwiazdką.

<https://ciekawostkihistoryczne.pl/2012/12/23/jak-urzadzic-wigilie-w-ziemianskim-stylu/>

Boże Narodzenie, w Polsce zwane także Godami,
Godnymi lub Godnimi Świętami, Świętymi
Wieczorami, Koladką,
rozpoczyna wieczór wigilijny 24 grudnia, a kończy
dzień Trzech Króli 6 stycznia.

Wigilia w chłopskiej chacie. Rys. z czasopisma „Kłosy” 1878 r. z:
<http://krajna.com.pl/a/wigilia-po-staropolsku-i-nie-tylko/print>

https://folkownia.pl/smartblog/18_wigilia-kolacja-choinka-dusze-przodkow.html

<https://etnografiapolska.wordpress.com/tag/podlazniki/>

<https://mwmskansen.pl/wystawy/boze-narodzenie-na-mazowszu>

WIGILIA - 24 GRUDNIA

Stół do wieczery nakrywano niegdyś odświętnym obrusem, pod którym kładziono nieco sianka lub słomy. Na wsiach stawiano w izbie snopki zboża – jako symbol betlejemskiej stajenki.

Pierwsza gwiazdka

Wyczekiwanie na pierwszą gwiazdkę by zasiąść do kolacji Wigilijnej to zwyczaj polski. Jest to stary obyczaj, znany głównie na polskiej wsi już na początku XIX wieku. Geneza czekania na pierwszą gwiazdkę wiąże się z biblijną Gwiazdą Betlejemską. W Ewangelii według św. Mateusza Gwiazda Betlejemska prowadziła Trzech Królów, do Betlejem – miasta gdzie w stajence urodził się Jezus.

Dawniej wszyscy mieszkańcy wypatrywali pierwszej gwiazdy na niebie, dziś czynią to dzieci niecierpliwie czekające na prezenty.

Dodatkowe miejsce przy stole

Symbole Bożego Narodzenia i ich znaczenie zmieniały się w czasie.

Dodatkowe nakrycie w czasach pogańskich zostawiano dla dusz zmarłych.

Kiedy wigilia została przejęta przez Kościół Katolicki zaczęto odchodzić od tego znaczenia i pojawił się wędrowiec. Pusty talerz uważano za znak chrześcijańskiej gościnności.

W przeszłości wieczerzę wigilijną rozpoczynał gospodarz domu, dzieląc się opłatkiem ze wszystkimi domownikami, po czym pozostali uczestnicy wieczerzy czynili to samo, życząc sobie wszelkiej pomyślności. Zapominano wówczas o gniewie, urazach – był to czas rodzinny, czas pojednania

Jeśli chcesz posłuchać jak kiedyś świętowano Boże Narodzenie, kliknij w link poniżej.

https://youtu.be/tJJ_cb631g0

OPŁATEK WIGILIJNY

Zwyczaj dzielenia się opłatkiem

białym i ozdobnie tłoczonym,
jest zwyczajem wyłącznie
polskim i niezmiennie
wzruszającym.

Fotografia czarno-biała przedstawiająca wigilię w czasie okupacji.

Obchodzenie świąt było jednym ze sposobów na zachowanie normalności. Podnosiło na duchu i pozwalało choć na moment oderwać się od trudnej rzeczywistości.

OPŁATEK DLA ZWIERZĄT

W wigilijną noc gospodarz obdarowywał **opłatkiem zwierzęta** hodowlane i domowe.

Opłatek miał je strzec przed zarazą, złym spojrzeniem i wilkami.

12 POTRAW

Liczba potraw wigilijnych była nieparzysta, chociaż ta była różna w różnych okresach. Wierzano, że liczba nieparzysta zapewni pomyślność w nadchodzącym roku. W domach biedniejszych, najczęściej u chłopów, przygotowywano 5, 7 lub 9 potraw, natomiast w domach zamożniejszych od 11 do 13. Z biegiem lat zwyczaj ten uległ zmianie, szczególnie w domach szlacheckich. Tam na wigilijnym stole stawiano później 12 potraw, których liczba symbolizowała liczbę apostołów (nieparzysty, trzynasty był opłatek, symbolizujący Jezusa). Wszystkie potrawy zawsze były postne. Mogły być przygotowane z jednego gatunku ryby, ale przyrządzonej na 12 sposobów. Zwyczaj nakazywał, by choć w niewielkiej ilości skosztować każdej z przygotowanych potraw. Miało to zapewnić uczestnikom wieczerzy dostatek w nadchodzącym roku.

Barszcz wigilijny, czerwony lub zupa grzybowa

kwesnia smaku

Barszcz wigilijny
KwesniaSmaku.com

kwesnia smaku

Najpopularniejszą polewką wigilijną w XVIII wieku była zupa migdałowa

potrawa powstawała z przetartych migdałów, które łączono z wodą i różnymi dodatkami, jak rodzyнки, ryż czy mąka ryżowa.

Uszka i pierogi wigilijne z kapustą i grzybami

groch z kapustą

święteczna kapusta z
grzybami

Śledzie w oleju

Śledzie po kaszubsku

<https://aniagotuje.pl/przepis/sledzie-po-kaszubsku>

Karp smažený

Karp w galarecie

Ryba po grecku

KUTIA

To połączenie ugotowanych ziaren pszenicy wraz ze zmielonym makiem i posiekanymi bakaliami, osłodzone miodem.

Kluski z makiem

kwestia smaku

Piernik

MAKOWIEC

Kompot z suszu

(suszone śliwki, jabłka i gruszki)

Według wierzeń owoce odganiały złe moce i zapewniały długowieczność.

Do wywaru dodaje się jabłka, które są znanym symbolem miłości i pokoju. Dodatkowo gruszki miały zachować nas w pełni sił i przyciągnąć pieniądze. Jeśli ktoś miał figi, z chęcią dodawał je do garnka, bo oznaczały płodność, a nawet nieśmiertelność.

spożycie tego wywaru pomaga na trawienie, to także źródło witamin i minerałów

kwestia smaku

PRZYKŁADY ZAPOMNIANYCH POTRAW WIGILIJNYCH

Karp na szaro to gotowany karp w sosie piernikowym z rodzynkami i migdałami;

jesiotr, którego obecnie uznaje się za gatunek zanikły w Polsce;

kasza ze śliwkami ; sago na czerwonym winie kuleczki

utoczone z mąki pozyskiwanej z roztartego pnia palmy sagowej w czerwonym winie; **kisiel z**

żurawiny:

Rodzaj potraw na Wigilii zależał od dostępności produktów w danym miejscu.

Po uroczystej
kolacji wigilijnej był
czas na prezenty

PASTERKA

Po ucztowaniu, w uroczystym nastroju wigilijnym, Wiliji, lub jak kto woli Kucji, szykowano się na Pasterkę, która była obowiązkowym elementem tego wyjątkowego wieczoru. Po powrocie z uroczystej mszy uznawano, że post skończony

Pasterka podczas wojny

Niemcy w okupowanym kraju wprowadzili godzinę policyjną. Kto przebywał na drogach i ulicach w czasie jej obowiązywania bez odpowiedniego zezwolenia, ryzykował życiem. Polacy i na to znaleźli sposób. Liturgię przesunięto na wczesny ranek. Dlatego w wielu domach, zwłaszcza tych, w których do stołu zasiadało więcej osób, biesiadowano, kolędowano i politykowano do świtu. Kiedy zegar wybijał właściwą godzinę, towarzystwo ruszało do kościoła. Po pasterce wszyscy rozjeżdżali się do swoich domów i kładli się spać po bardzo długiej nocy.

Nie zawsze była choinka

Etnografowie na podstawie przypisywanych choince znaczeń wyróżnili trzy ozdoby bożonarodzeniowe, które uważa się za poprzedniczki choinki.
To: podłazniczka, światy i pajaki.

<http://kawazkultura.pl/pajaki-podlazniki-i-swiaty-czyli-co-bylo-w-polsce-przed-choinka/>

Zdjęcie pajaka z muzeum Etnograficznego źródło: Fot. Marcin Wąsik dostęp on line [http://etnomuzeum.eu/Obiekty,309_pajak.html]

Przed wigilią zawieszano przystrojone zielone jodłowe gałązki,
które różnie w Polsce nazywano:

Podłażnik

Podłażniczka

Sad

Rajskie Drzewko

Boże Drzewko

<https://etnografiapolska.wordpress.com/tag/podlazniki/>

Podłóżnik to wierzchołek iglastego drzewka ścięty jednym uderzeniem siekiery. Wieszano go wierzchołkiem do dołu (na południu polski) bądź do góry nad stołem wigilijnym lub w kącie u zbiegu dwóch stołów. Ozdabiano go jabłkami – symbolem miłości i płodności oraz orzechami, które niosły podobne znaczenie. Głównym jednak celem zawieszania podłóżnika w domu było zapewnienie sobie urodzaju na następny rok.

PODŁAŻNICZKA - drzewko wigilijne wieszane pod sufitem czubkiem ku dołowi

Dekorowano ozdobami symbolizującymi urodzaj –
j
mi, orzechami oraz łańcuchami ze słomy, lnu, papieru.

Na gałązkach wieszano *światy*,
czyli kuliste ozdoby sklejane z opłatków,
mające przynosić domownikom szczęście, miłość i

Zawieszenie tych ozdób zapewniało powodzenie i urodzaj. Podłazniczka mocowana była na sznurze, dzięki któremu można było ją opuszczać i podnosić, aby zdjąć łakocie.

<http://www.blog.podzoltaroza.pl/2015/12/17/podlazniczka-juz-wisi/>

<http://www.tygodnikplus.com/pl/n1949/podlazniczka-hitem-w-usa>

<http://zsswiniarsko.chelmiec.iap.pl/pl/2762/0/podlazniczki.html>

Podłazniki. Zdjęcie pochodzi z VIII Konkurs Plastyki Obrzędowej Świąt Bożego Narodzenia, organizowanego przez Miejski Ośrodek Kultury w Nowym Wiśniczu w 2007 roku. Foto: archiwum MOK, Nowy Wiśnicz

<http://www.malopolska24.pl/index.php/2013/12/slow-kilka-skad-i-po-co-ta-choinka/>

ŚWIATY

Świat to kulista

ozdoba wykonywana z okrągłych opłatków w kolorze białym, różowym, zielonym i żółtym. Zazwyczaj kleiły je dziewczęta. Podstawową formą świata jest okrągły opłatek z przyklejonymi po obu stronach połówkami i ćwiartkami opłatków.

Gotowy świat wieszano się na podłóżniku, na pająku, bądź pod świętym obrazem w centralnym miejscu izby.

<http://www.muzeumetnograficzne.rzeszow.pl/2017/12/04/zapraszamy-dzieci-i-mlodziez-szkolna-na-zajecia-tematyczne-magiczny-czas-swiat-bozego-narodzenia/swiat-z-oplatka/>

PAJĄK element dekoracyjny
wieszany był w “świętym kącie”
w każde Święta Bożego Narodzenia,
ale zawsze na nowo wykonany.
Wykonany był z patyczków, drutów wbijanych w
burak lub seler a także ze słomy, fasoli, pierza i
grochu późniejszym okresie z bibułki i papieru.
Przybierał różne kształty.

Pająk z Podlasia

<https://kpck.pl/magia-pajakow-prastara-polska-ludowa-tradycja-nowej-odslonie/>

Pająk Łowicki

<https://kpck.pl/magia-pajakow-prastara-polska-ludowa-tradycja-nowej-odslonie/>

<https://kpck.pl/magia-pajakow-prastara-polska-ludowa-tradycja-nowej-odslonie/>

CHOINKA

Choinka jest dziś najczęściej spotykaną ozdobą domów w czasie świąt Bożego Narodzenia. Przywędrowała do Polski z Niemiec dosyć późno, bo na przełomie XVIII i XIX wieku. Początkowo błyszczała ozdobami tylko w domach mieszczan niemieckiego pochodzenia, z czasem trafiła do salonów polskiego mieszczaństwa i inteligencji. „Pod strzechy” choinka zbłądziła dopiero w XX wieku. Najpierw ozdabiano ją „światami” i gwiazdami z opłatka, jabłkami, orzechami, pierniczkami, ciastkami „z dziurką”, cukierkami. Później przybywało ozdób własnoręcznie wykonanych przez domowników z wydmuszek, piórek, słomek, kolorowego papieru. Teraz na choinkach pyszną się bombki o różnych kształtach i kolorach, błyszczące łańcuchy i lampki.

<https://ciekawostkihistoryczne.pl/2016/12/21/co-polacy-jedli-na-wigilie-w-czasie-okupacji/>

Na zdjęciu choinka na krakowskim rynku w czasie okupacji

W czasie wojny na wielu stołach wigilijnych królował barszcz. Tę postną zupę łatwo i tanio można było przygotować w warunkach domowych. Apetyt zaspokajano plackami kartoflanymi na oleju lub po prostu kartoflami z surową cebulą (witaminy!). Chude ciasto z kartkową margaryną, w którym jaja zastępowano niekiedy dynią albo proszkiem jajecznym, pełniło obowiązki świątecznego deseru. Lepiej było w małych miasteczkach i na wsi gdzie było łatwiej o żywność.

Wspomnienia pani Rosel-Kicińskiej :

Zbliżały się kolejne okupacyjne święta Bożego Narodzenia. My, dzieci, chodziłyśmy smutne. Wiedziałyśmy, że nie mamy na co liczyć. W przeddzień wigilii rodzice wcześniej położyli nas spać, a sami siedzieli jeszcze przy stole. Zasnęłam, ale obudził mnie jakiś szelest. Paliło się światło lampki.

Zobaczyłam wtedy, że tata po cichu oprawiał choinkę, ustawiał ją na stołeczku w rogu naszej izdebki. Mama szybko, jak zwykle, kleiła z kolorowego papieru długie, długie łańcuchy i ubierała nimi choinkę. Wieszała na niej malutkie jabłuszka. Będziemy mieli Święta – pomyślałam i szczęśliwa usnęłam.

Wydane przez fundację “ Moje wojenne dzieciństwo”

Choinkowe ozdoby ze słomy

to przede wszystkim znaki, które symbolizowały życie.

Słońce, czyli gwiazda -

miął znaczenie,

zabezpieczał przed wszelkim złem,
które się jawi i otacza.

<https://dzieje.pl/wideo/etnograf-slomiane-ozdoby-na-choinke-zakorzenione-w-polskiej-tradycji>

Słomiane ozdoby choinkowe.
Jeszcze w czasach
przedchrześcijańskich słoma była
symbolem plenności i dostatku

<http://www.malopolska24.pl/wp-content/uploads/2013/12/slomiane-ozdoby.jpg>

ŚWIĄTECZNE BOMBKI

Początki ich produkcji datuje się na 1847. Pierwsze **bombki** zostały wykonane w mieście Lauscha w Niemczech przez Hansa Greinera. Jak mówi legenda biedny rzemieślnik, który pracował w hucie szkła nie mógł sobie pozwolić na ozdobienie choinki jabłkami i orzechami. Postanowił więc wydmuchać je ze szkła. Tak powstały piękne ozdoby, które urzekły wiele osób. Zainteresowanie szklanymi ozdobami było tak duże, iż uchroniło to fabrykę przed likwidacją.

Historia
bombki
jeśli chcesz
wiedzieć
więcej kliknij
w link

[http://muzeumbombki.com.pl/
historia-bombki/](http://muzeumbombki.com.pl/historia-bombki/)

SYMBOLE
OZDÓB
CHOINKOWYCH

Bombki zdobione ręcznie wzorami pochodzącymi
ze sztuki ludowej.

<https://naludowo.pl/kultura-ludowa/skad-sie-wziela-i-co-symbolizuje-bombka-choinkowa-znaczenie-tradycja-historia-ozdoby.html>

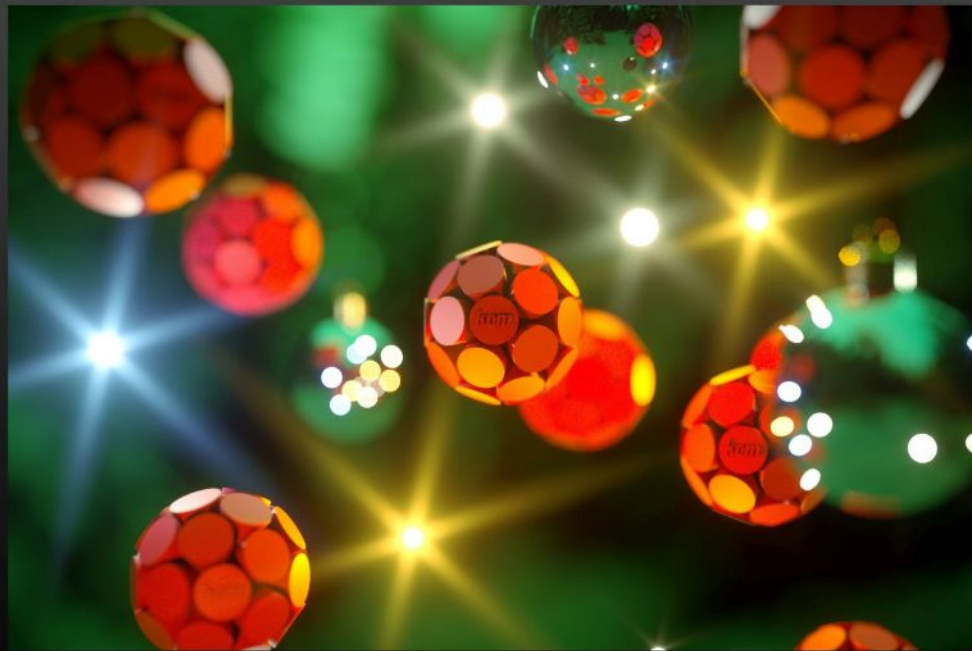
BOMBKI KRAKOWSKIE

Globtroter Krakow

BOMBKA
3D
(rok 2013)

BOMBKA 2

JEMIOŁA SYMBOL BOŻEGO NARODZENIA

Jemioła to element świątecznej dekoracji domu.

Wierzono, że jemioła ochroni dom przed złymi mocami i zapobiegnie nieszczęściom, a sprowadzi powodzenie i bogactwo.

Jemiołę wieszano w domu nad wejściem, pod sufitem lub nad stołem. W dzisiejszych czasach jemiołę zawiesza się w domu na Boże Narodzenie na szczęście.

Jednym z popularnych bożonarodzeniowych zwyczajów jest całowanie się pod jemiołą

WIANKI ŚWIĄTECZNE

Wieniec jest symbolem
nieskończoności, a tym samym
bezkresnego dobra, miłości i zdrowia.

Symbolika wieńca

Zwyczaj strojenia wieńca adwentowego kultywowany jest wśród rodzin obchodzących Święta Bożego Narodzenia. Jest on symbolem oczekiwania na przyjście Jezusa, zaś ilość świec informuje, ile tygodni zostało do Bożego Narodzenia. Sam kształt wieńca, czyli okrąg oznacza wieczność Boga, który nie ma początku ani końca. Światło znajdujących się w nim zapalonych świec oznacza nadzieję. Zieleń jest symbolem trwającego życia i wspólnoty. Cztery świece zapalane w każdą niedzielę adwentu symbolizują zbliżanie się do prawdziwej światłości, czyli do Jezusa Chrystusa. Każda świeca z osobna również ma swoje znaczenie. Pierwsza to Świeca Nadziei, druga – Świeca Pokoju, trzecia – Świeca Radości, a czwarta to Świeca Miłości. W ten sposób wieniec towarzyszy domownikom przez cały adwent, by finalnie stanowić część bożonarodzeniowej dekoracji. U naszych zachodnich sąsiadów, w Boże Narodzenie wkłada się piątą, największą świecę w środek i zapala 25 grudnia. To właśnie ta tradycja czterech (pięciu) świec wyróżnia wianek adwentowy od wianków z ozdobami, określanych po prostu jako świąteczne.

<https://www.sposobynazycie.pl/wianek-na-drzwi-historia-symbolika-trendy-cz-1/>

<https://www.superstyler.pl/styl-zycia/wianek-swiateczny-stara-tradycja-czy-nowa-bozonarodzeniowa-moda/>

STROIKI ŚWIĄTECZNE kiedyś i dziś

BOŻE NARODZENIE I DRUGI DZIEŃ ŚWIĄT

Boże Narodzenie przypada na dzień 25 grudnia. Obchodzimy je na pamiątkę narodzenia Chrystusa. To czas radości, rodzinnych spotkań. Dzień ten nazywany jest również pierwszym dniem świąt. Drugi dzień świąt przypada na 26 grudnia i jest to dzień świętego Szczepana (nazwa rzadziej używana).

W pierwszym lub drugim dniu świąt, nie powinno się zapomnieć o powieszeniu jemieły – symbolu zgody i wybaczenia. W przeszłości w tych dniach wieszano na okolicznych drzewach jabłka – symbol miłości, zdrowia, odrodzenia.

Boże Narodzenie w
wiejskim dworze,
zainscenizowane
przez Muzeum Wsi
Mazowieckiej w
Sierpcu.

<https://ciekawostkihistoryczne.pl/2012/12/23/jak-urzadzic-wigilie-w-ziemianskim-stylu/>

PODŁAŻNICY

26 grudnia kiedyś

po wsi od rana chodzili *podłażnicy*,

którzy przekroczwszy próg domu rzucali garściami owsa,

składali gospodarzom życzenia dostatku i pomyślności w polu,

za co otrzymywali kawałek chleba.

<https://www.lacko.pl/zwyczaje-i-obrzedy-gorali-lackic.html>

Kolędnicy-

maszkary, buchroki lub
herody

**Muzeum Regionalne w
Szczecinku**

ŚWIĘTA BOŻEGO NARODZENIA W SZTUCE

Boże Narodzenie było jednym z najpopularniejszych tematów sztuki
chrześcijańskiej

i w obfitości reprezentowane w różnorodnych dziełach sztuki
zachowanych w Polsce.

Za źródło literackie tematu służyła głównie narracja ewangeliczna.

ŚWIĘTA BOŻEGO NARODZENIA W MALARSTWIE

Obraz holenderskiego malarza Viggo Johansena "Merry Christmas" z roku 1881

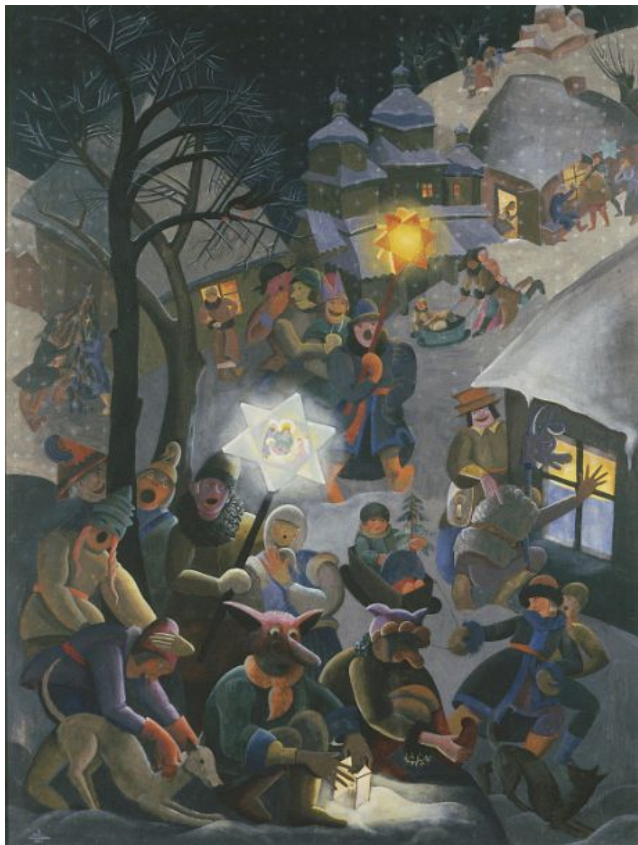
Gerrit van Honthorst – Adoracja Dzieciątka

XVIII wiek

(obraz Aleksandra Orłowskiego, źródło: domena publiczna)

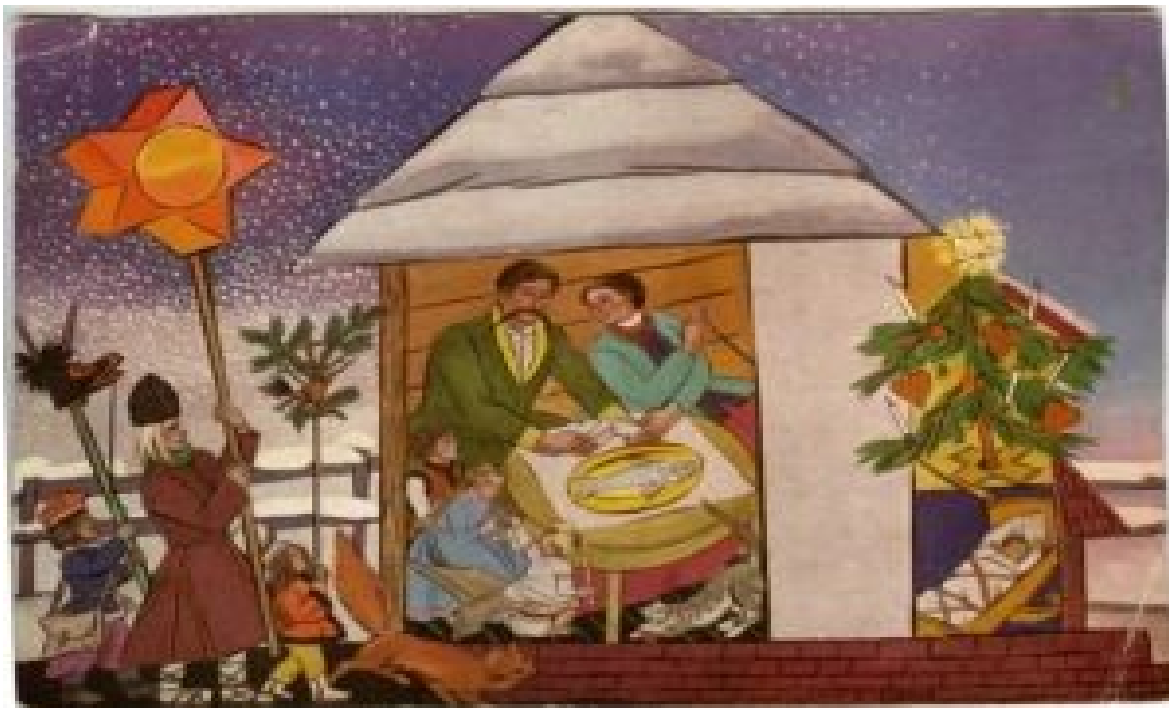
Świętujący najhuczniej ze wszystkich magnaci ostro oszukiwali – ich stoły przez cały adwent uginały się od ryb, więc **Wigilia była tylko uwieńczeniem „postnego obżarstwa”**.

Dwudziestowieczną popularność choinki na polskiej wsi odzwierciedlają obrazy Zofii Stryeńskiej czy Teresy Roszkowskiej. Ścięte drzewko pojawia się wśród atrybutów kolędników — przebierańców, którzy zgodnie z ludowym obyczajem odwiedzali kolejne domy, śpiewając i świętując Boże Narodzenie.

Teresa Roszkowska, *Kolędy*, 1930, Muzeum Narodowe w Warszawie, licencja CC-BY, źródło: Cyfrowe MNW

https://www.historiaposzukaj.pl/wiedza,historiomat,579,historiomat_choinka.html

ZOFIA STRYJEŃSKA Wigilia kotek
dzieci kolędnicy

<https://etnograficzne.wordpress.com/boze-narodzenie-z-serii-obrzedypolskie-z-stryjenska-j-mordkowicz-ed-towarzystwo-wydawnicze-arch-pme-i-15590/>

Piotr Stachiewicz - Krakowiak i szopki

Domenico Ghirlandaio (1449-1494) Adoracja pasterzy

William-Adolphe Bouguereau. "Pieśń aniołów"

Eastman Johnson, Christmas Time the Blodgett Family 1864

Fra Diamante, "Adoracja Dzieciątka i Ukrzyżowanie", ok. 1470, olej na desce topolowej, wymiary: 45,7 x 52,5; zwieńczenie 25 x 49 cm, wł. Muzeum Narodowe w Warszawie.

Obraz Fransa Snydersa „Spiżarnia”
(źródło: domena publiczna)

W podobny sposób musiały wyglądać magnackie spiżarnie przed Wigilią

Ryba na szlacheckiej wigilii

Obraz Georga Fiegla „Martwa natura z rybą”
(źródło: domena publiczna).

ŚWIĘTA BOŻEGO NARODZENIA W RZEŹBIARSTWIE

Dzieła twórców ludowych regionu
radomskiego

Jan Rybczyński „Szopka”

Heinrich Karel Jankov

Heinrich Karel Jankov

Heinrich Karel Jankov

Tryptyk
Boże Narodzenie 2015
Grzegorz Król
Muzeum Narodowe w
Kielcach

Kolędniczy 1983
Marian Brzeziński
Drewno, polichromia
Muzeum Narodowe
w Kielcach

KARTKI ŚWIĄTECZNE

Po raz pierwszy wysłano je w Anglii w 1843 roku. Od tej pory wszyscy ludzie na całym świecie wysyłają do siebie świąteczne życzenia na pięknych bożonarodzeniowych kartkach. I choć wypierają je maile i sms-y, to jednak przyjemnie jest wyjąć ze skrzynki pocztowej kolorową kartkę świąteczną.

Kartka świąteczna z 1909 roku

HISTORIA KARTKI ŚWIĄTECZNEJ

Cole był biznesmenem, który robił kartki dla klientów i społeczności. Każdego roku wysyłał pisane ręcznie życzenia świąteczne: „Wesołych Świąt i Szczęśliwego Nowego Roku”. Po kilku latach znudziły mu się takie kartki i chciał je ulepszyć. Zaproponował zaprzyjaźnionemu ilustratorowi, który nazywał się John Callcott Horsley, przygotowanie okolicznościowego obrazka. Znalazła się na nim typowa XIX-wieczna rodzina siedząca przy świątecznym stole i popijająca wino. Po bokach ilustrator umieścił ryciny przedstawiające pomoc ubogim, a pośrodku napis „A Merry Christmas and a Happy New Year to You” do dziś będący najpopularniejszą formą życzeń świątecznych. Śmieszne było to, że krytycy zarzucili autorowi, że pokazanie osób pijących z kieliszków może się przyczyniać do upowszechniania pijaństwa. Niemniej – obrazek przekazano do drukarni, gdzie został powielony w ilości kilku tysięcy sztuk. Później na kartkach zaczęto przyklejać znaczki z motywami świątecznymi i rozsyłać do bliskich i znajomych.

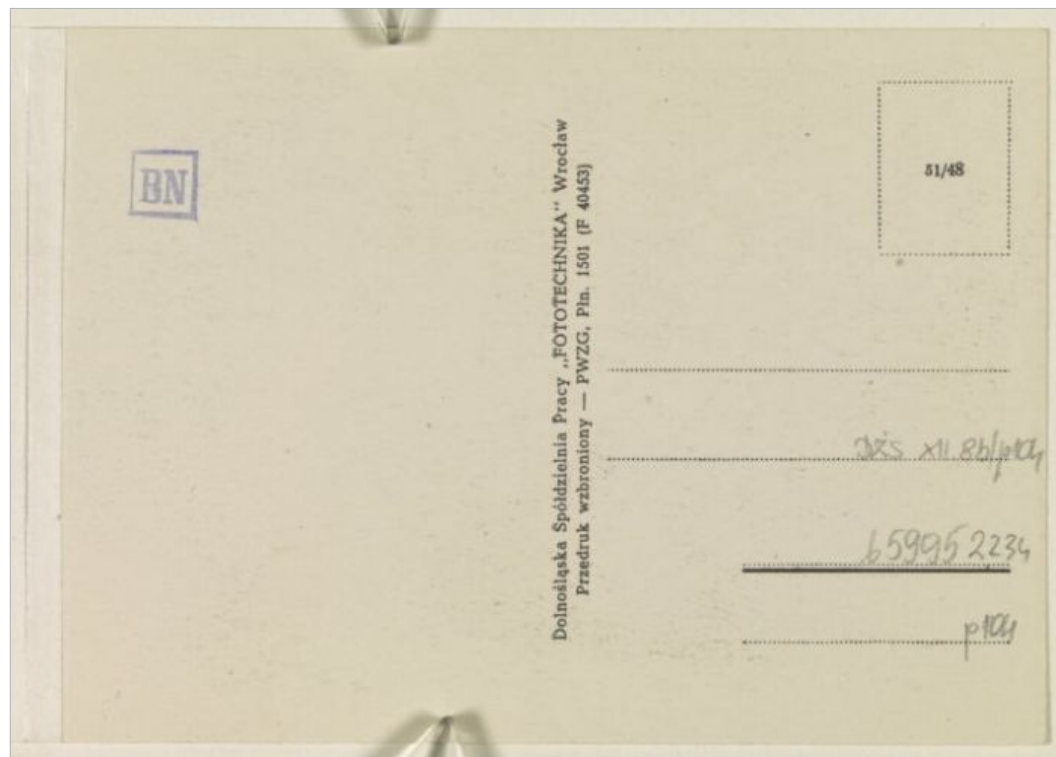
W Polsce tradycja składania życzeń na kartkach pocztowych sięga ponad 100 lat. na samym początku wysyłano czarno-białe kartoniki. Na jednej stronie znajdował się adres, a na drugiej - życzenia. W latach dwudziestych pojawiły się ręcznie malowane pocztówki i zyskały od razu dużą popularność. Ważną rolę odgrywały świąteczne pocztówki w okresie II wojny światowej, ponieważ za ich pośrednictwem ludzie dodawali sobie otuchy i ostrzegali przed zagrożeniem.

Jedna strona kartki
świątecznej

Wrocław : Dolnośląska
Spółdzielnia Pracy
"Fototechnika", 1948 ([miejsce
nieznane : drukarz nieznany])

Druga strona
tej samej kartki
świętecznej

Polska dziewiętnastowieczna pocztówka świąteczna przedstawiająca wigilię

Muzeum Bożego Narodzenia w Rothenburgu w Niemczech

Wioska Świętego Mikołaja
w Rovaniemi (Finlandia)

Wioska Świętego Mikołaja w Rovaniemi (Finlandia)

ŚWIĘTO TRZECH KRÓLI

Święto Trzech Króli zamyka Gody (okres Świąt Bożego Narodzenia) i otwiera karnawał, czyli wiejskie zapusty.

Z dniem tym wiązały się różne zwyczaje ludowe. Jeszcze na początku XX wieku nazywano go szczodrym lub świętym, podobnie, jak i całe dwanaście dni liczonych od Bożego Narodzenia.

Tego dnia ksiądz rozpoczynał kolędę, a na wsi pojawiali się kolędnicy, także przebrani za Trzech Króli, z gwiazdą która zawiodła ich do stajenki betlejemskiej. Składali gospodarzom życzenia otrzymując w zamian poczęstunek, w tym wypiekane specjalnie z tej okazji szczodraki – ciastka w kształcie rogalików.

Obejrzyj i sprawdź
swoje wiadomości.

<https://youtu.be/NDxbEH8MMFs>

BIBLIOGRAFIA

- <https://etnografiapolska.wordpress.com/tag/podlazniki/>
<http://kawazkultura.pl/pajaki-podlazniki-i-swiaty-czyli-co-bylo-w-polsce-przed-choinka/>
<https://www.lacko.pl/zwyczaj-i-obrzed-gorali-lackic.html>
<https://etnograficzne.wordpress.com/boze-narodzenie-z-serii-obrzed-polskie-z-stryjska-j-mordko-wicz-ed-towarzystwo-wydawnicze-arch-pme-i-15590/>
- <https://cudaswiata.wordpress.com/2009/05/04/gerrit-van-honthorst-adoracja-dzieciatka/>
<https://www.historytoday.com/archive/christmas-19th-century-america>
<https://culture.pl/pl/artykul/boze-narodzenie-w-sztuce>
https://przedborow.poznan.lasy.gov.pl/widget/aktualnosci/-/asset_publisher/1M8a/content/choinka-z-niedzwiedz-w-tle-/maximized
- <https://www.santaclausreindeer.fi/summer-village/visiting-reindeer-santa-claus-village/>
<https://santaclausvillage.info/>
<https://mki.pl/pl/home>
- <https://naludowo.pl/kultura-ludowa/skad-sie-wziela-i-co-symbolizuje-bombka-choinkowa-znaczenie-tradycja-historia-ozdoby.html>
- <https://www.muzeum-radom.pl/gazeta-kufer/szopki-w-sztuce-ludowej-czyli-narodzenie-chrystusa-w-interpretacji-tworcow-ludowych-regionu-radomskiego/576>
- <https://szczecinek.com/artykul/tak-sie-kiedys-swietowalo/887999>
<https://www.muzeum-radom.pl/wydarzenia/wystawy-drewnianych-rzezb-ludowych-o-tematyce-swiatecznej/2507>
- <https://swietokrzyskie.org.pl/legandy-i-zwyczaj/zwyczaj-i-tradycje/128-zwyczaj-bozonarodzeniow-e-i-swiateczne-przygotowania>
- <https://edupolis.pl/historia-kartki-swiatecznej/>
<https://polona.pl/item/boze-narodzenie-kartka-okolicznosciowa,ODGyNzI5ODI/1/#info:metadata>

BIBLIOGRAFIA

- <http://muzeumbombki.com.pl/symbole-ozdob-choinkowych/>
<https://ciekawostkihistoryczne.pl/2016/12/21/co-polacy-jedli-na-wigilie-w-czasie-okupacji/>
<https://pomyslodawcy.pl/wszyscy-lamiemy-sie-oplatkiem-podczas-wigilii-ale-o-tym-malo-kto-juz-wie/>

<https://www.styl.pl/raporty/raport-stylowe-boze-narodzenie/kuchnia/news-bez-oplatka-nie-ma-swiat,nld,3943415>

<https://www.kobieta.pl/artykul/wigilia-po-staropolsku>
<http://ugotowac.blogspot.com/2014/12/karp-po-krolewsku-na-szaro.html>
<https://gotowanie.onet.pl/przepisy/zapomniane-stare-potrawy-wigilijne-tradycyjne-przepisy/dmlmy86>

<http://www.blog.podzoltaroza.pl/2015/12/17/podlazniczka-juz-wisi/>
<http://www.tygodnikplus.com/pl/n1949/podlazniczka-hitem-w-usa>
<http://zsswiniarsko.chelmiec.iap.pl/pl/2762/0/podlazniczki.html>
<https://piesni-religijne.pl/blog/11-zwyczajow-bozonarodzeniowych-i-ich-znaczenie/>
<https://expressbydgoski.pl/jak-udekorowac-stol-wigilijny-co-powinno-sie-znalezc-na-swiatecznym-stole/ar/c1-14677881>

<https://www.kwestiasmaku.com/przepisy/potrawy-wigilijne>
https://www.kwestiasmaku.com/kuchnia_polska/wigilia/piernik_wilgotny_szybki/przepis.html?fbclid=IwAR2r9HJzN5znrHp0DF9Rcz9fxthQskRONdDJWdtEPmCBf_dZWVYoLL6aYs

<https://aniagotuje.pl/przepis/sledzie-po-kaszubsku>
<https://www.garneczki.pl/blog/12-tradycyjnych-potraw-wigilijnych>

KONIEC
THE END

DZIĘKUJEMY BARDZO
ZA UWAGĘ I PODRÓŻ PO NASZYM
ŚWIETLICOWYM MUZEUM

POZDRAWIAMY, WASZE PANIE ZE ŚWIETLICY SZKOLNEJ
Ewa Uszyńska, Justyna Adamowicz i Ula Marczuk

